

Rüzgar Enerjisi Yatırımlarında Uygulama ve Süreçlerde **Öne Çıkan Sorunlar**

1. İzin Süreçleri

İzin süreçlerinde yaşanan bürokratik beklentiler projelerin hayata geçmesinde ciddi zaman kayıplarına sebebiyet vermektedir. Bu süreçler için kurumların taşra teşkilatlarına bilgi verilmesi sayesinde bölgelerde uygulanan farklı işlemlerin önüne geçilmesi ve online ortamda evrakların iletilmesi sonucunda 15 günde cevap şartı konulması izin süreçlerini ciddi oranda kısaltacaktır.

Ayrıca yaşanan süreçlerde yatırımcının süreci daha iyi takip edebilmesi için online sistem üzerinden dosyaların takip edileceği bir sistem kurulması fayda sağlayacaktır.

2. Teknik Etkileşim Analizi Süreci

Önlisans verilmesine ilişkin kurul kararının tebliğ edilmesinden itibaren 180 gün içinde Teknik Etkileşim Analizi başvurusunun yapılması gerekmekte olup, proje sürecinin en başında olunmasından dolayı henüz sahanın rüzgar özelliklerine göre en uygun türbin belirlenmeden ve bu izinler bakımından kullanıma uygun kesimleri belirlemeden doğru türbin yerleşimi yapılamayacağından bu hükmü yerine getirmek adına yatırımcı natamam bir hazırlıkla TEA başvurusu yapmaktadır. Maalesef TEA başvurularının 4-5 ay sürmesi ve olumsuz durumda alternatif yerleşimin ancak deneme-yanılmalar ile belirlenebilmesi söz konusudur.

Gelişen türbin teknolojisini takip eden yatırımcılar, projelerini hayata geçirme aşamasında en son teknoloji türbinleri seçerek çalışmalarını tamamlamaktadırlar. Projede yapılan herhangi bir değişiklikte TEA başvurusu yapılması şartı yatırımcının önüne engel olarak çıkmaktadır. Türbin koordinatı ve tipinde yapılan değişiklik sonucu TEA revize edilmekte ve sonuçlarında çeşitli olumsuzluklar da ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca, ön proje aşamasındayken ETKB proje onaylarında türbin tedarik sözleşmesinin imzalanmasının şart koşulması rekabet ve proje lehine teknolojik gelişimden faydalanma imkanını yok etmektedir.

TEA'da yaşanan bu süreçler projenin tüm işleyişini etkilemekte ve inşaat öncesi dönemde ciddi süre sorunlarına sebebiyet vermektedir. Bu konuda ilk TEA görüşü alınması sırasında proje sahasının tamamı için bir görüş oluşturulması bu sürecin her değişiklikte tekrar yaşanmasının önüne geçmeyi sağlayacaktır.

Ayrıca daha kısa süreçte, inşaat sırasında türbinlerin merkezden oluşacak kayıklıklardan dolayı ETKB kabulü yapılamamaktadır.

Bu şekilde projeler için;

- i. TUBİTAK BİLGEM biriminde daha fazla ekipman ve ekip tahsisi ile sürecin hızlandırılması ve kurumların olası ret/itiraz durumunda uygun bulunabilecek alanları belirtmesi süreci kısaltacaktır.
- ii. Proje sahasında türbin yüksekliğinin maksimumunun belirlenmesi, sahanın yasaklı alanının belirlenmesi şeklinde olması durumunda tekrar tekrar TEA süreçlerinin yaşanmasının önüne geçilebilir.

- iii. ETKB kabulünün olumlu sonuçlandırılması adına merkez koordinatından belirli sapma için (+/- 10 m gibi) tolerans belirlenerek limitler dahilinde kalan sapmalar için "Lisans Tadil" işlemlerinde TEA şartı aranmamasının yönetmelik ile düzenlenmesi yatırımcılar üzerindeki zaman baskısını hafifletecek ve projelerin daha hızlı hayata geçmesi sağlayacaktır.

3. Yapı Ruhsatı Uygulamasındaki İmkânsızlık ve Engeller

Halihazırda yapı ruhsatı uygulamasında henüz ön lisans aşamasındaki projelerde (türbin seçimi kesinleşmemiş, finansmanı imzalanmamış ve taahhüt işi verilmemiş haldeyken), sonradan değişimi söz konusu olamayacak taahhüt sözleşmesi, şantiye şefi istihdamı ve denetim firması taahhüdü istenmektedir.

Yapı ruhsatı başvurusu, sistemde basit inşaat işleri için tasarlandığından, farklı mülkiyet ve parsellere, ayrıca Çevre ve Şehircilik Bakanlığı sistemine giriş için türbin ve trafo binaları alan hesabı kargaşası vardır.

Yapı ruhsatının veya yapı ruhsatı yerine geçen belgenin lisans edinimi sonrasında, inşaat başlarken ve/veya kabulden önce talep edilmesi ile bu engel ortadan kaldırılabilir.

4. Orman İzin Bedelleri ve Süreleri

Orman izin süreçlerinde arazi izin bedeli olarak ilk 10 yıllık dönemde %85 indirim yapılmaktadır ve 10 yıl sonrası için arazi izin bedelinin tamamı alınmaktadır. 10 yılını tamamlayarak YEKDEM'den çıkan santrallerin OPEX maliyetlerinde, arazi izin bedelleri ciddi bir yük olacaktır. (İzin maliyetlerinin kapalılık, hesap yöntemleri ile öngörülerin üzerinde artıyor olması) Bu nedenle arazi izin bedellerinde indirim süresinin uzatılması veya arazi kapalılık oranlarında bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

Ayrıca, Orman izni süreçlerindeki, Cumhurbaşkanlığı'ndaki onay/güvenlik sürecinin yarattığı yığılma, güncel durumda çok ciddi süre kaybına sebebiyet vermektedir.

5. Sistem Kullanım Bedelleri

Bölgesel ve üretim bazlı değişmek üzere 2017-2018 yıllarında %30; 2018-2019 dönemindeyse %32 ortalamasında sistem kullanım bedelleri artmıştır ve bu bedeller bir proje için önemli gider kalemlerini oluşturmaktadır. Sistem kullanım bedellerindeki yüksek artışlar işletmeye geçmiş tesislerin fizibilitelelerini olumsuz etkilemekte ve kredi ödemelerini güçleştirmektedir.

Bu nedenle bu tür artışları içeren mevzuat değişiklikleri geriye dönük işletilmemelidir. Ayrıca, yenilebilir enerji kaynaklarındaki sistem kullanım indirim oranının kademeli olarak azaltılması projelerin yapılabilirliğini arttıracaktır.

6. Önlisans Durumundaki Projeler

Bağlantı kapasitesi kazanmış ve atıl durumda olan proje sahalarının sisteme yeniden kazandırılması adına önlisanslar, lisans edinimi beklenmeksizin aynı ortaklık yapısı ile kurulacak alt SPV'ye indirilebilmelidir.

Önlisans durumunda bulunan projelerde belirli bir süre için önlisans iptali ve teminat mektubu iade imkânı verilmeli; bu süre içerisinde önlisans iptalini yapmayıp mücbir sebep sunamayan projelerin önlisansları iptal edilerek teminat mektupları irat kaydedilmelidir.

7. Plan Onaylama Süreci ve Bedelleri

Plan onay kurumlarına göre istenilen kurum görüşleri ilgili Belediye ve Özel İdarelerde farklılık göstermektedir. Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü'nün koordinasyonunda Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü, Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, ilgili Belediyeler ve Özel İdareler ile görüşmeler sağlanarak plan teklif dosyasında bulunması gereken kurum görüşlerinin standarda bağlanması gerekmektedir.

Ayrıca, plan onay kurumlarına göre alınan plan onama harçları da kurumlar arasında farklılık göstermektedir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından mekanik güç kapsamında bedel alınırken, Belediyeler tarafından metrekaşe bazında bedel alınmaktadır. Plan onama bedelinin Enerji İşleri Genel Müdürlüğü tarafından belirlenmesi ve gerekirse Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yayınlanması; buna ilişkin koordinasyonun Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü ile sağlanması ve projeler kapsamında tek bir plan onama bedelinin alınması yatırımcı firmaları rahatlatacaktır.

Plan onay işlemi tamamlanan projelerin çoğaltma işlemleri kurumlardaki uzmanlara göre değişiklik göstermektedir. Görüşü alınan hemen hemen her kuruma basılı olarak plan dağıtımının yapılması gereksiz olmakla birlikte kurumların arşivleri açısından da sıkıntı oluşturmaktadır. Hiç olmazsa askı süreci için gerekli olmayan kurumlar dışında yer alan kurumlara dağıtımın cd olarak yapılması kâğıt israfını da önleyecektir. Çevresel Etki Değerlendirmesi süreci de daha öncelerde basılı olarak yürütülmekteydi, ÇED süreci kapsamında nasıl dijital ortama geçilerek e-imza ile işlemler sistem üzerinden yürütülebiliyorsa bu sistem imar planları içinde entegre edilebilir olmalıdır.

Kurumlarda kullanılan sayısal verilerin farklı sistemlerde bulunması sebebiyle koordinat dönüşümlerinden kaynaklanan sorunlar ortaya çıkmaktadır. Kurumlarda tek bir koordinat sisteminin kullanılması koordinat dönüşümlerinden kaynaklanan kayıklıkları ve buna bağlı olarak yapılan incelemedeki sonucu değiştirecektir.

Ayrıca kurumlar tarafından belirlenen kısıtlı alanlara ilişkin verilerin web sitelerinde halka açık ya da kullanıcı adı ve şifre ile belirli bir meslek grubunun kullanımına açılması, projelerin baştan itibaren çok daha sağlıklı olarak yürütülmesini sağlayacaktır.

Bunlara ek olarak, Belediyeler tarafından üretilen alt ölçekli Çevre Düzeni Planı ve Nazım İmar Planı plan notlarında 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı plan kararlarına riayet edilmemekte ve 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planlarında yer alan enerji üretim tesislerine ilişkin plan notlarında değişiklik yapılmaksızın alt ölçekli plan onaylarının yapılabilmesi mümkünken, yapılan bazı 50.000 ve 25.000 ölçekli üretilen planlarda enerji üretim tesisleri ile ilgili plan notu revize edilerek öncelikle üst ölçekli planlarda değişiklik yapılması gerektiği belirtilmektedir. Bu durumun plan onay sürecine etkisinin bulunması sebebiyle üretilen 50.000 ve 25.000 ölçekli planların 100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planına bağlı kalarak onaylanması gerekmektedir.

8. 2020 Sonrası YEKDEM Süreci

31.12.2020 de sona erecek YEKDEM süreci sonrasında yeni bir mekanizmanın devreye sokulması yenilenebilir enerji sektörünün gelişimi ve sürdürülebilirliği için önem arz etmektedir. Özellikle finansal açıdan projeleri değerlendirebilmek ve kredi sağlayan kuruluşlarca yatırımcı üzerine ekstra maliyet yüklenmemesi için yeni bir destekleme mekanizmasının oluşturulması elzemdir. TÜREB 2019 Ocak raporuna göre 2.340 MW lisans durumunda proje bulunmaktadır.

Son bir senedir yaşanan ekonomik dalgalanmanın kredi maliyetlerini arttırması ve kredi kuruluşlarının kredi temini konusunda çekinceli davranması durumları göz önünde bulundurularak, lisanslı projelerin yatırıma dönüşebilmesi için YEKDEM sürecinin, proje finansmanı ve türbin anlaşmalarını imzalamış projelerde 2021 yılı sonuna kadar devreye girecek santralleri kapsayacak şekilde 1 yıl uzatılması ihtimali değerlendirilmelidir.

9. İlave Kapasite Başvuruları

28.02.2019 tarihli resmî gazetede yayınlanan “*Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Daire Kanun*”da, yenilenebilir enerji kaynaklarının ilave kapasite almasındaki mevzuat engellerin kaldırılmasına yönelik ifade bulunmaktadır. Kanun tarafından engellenen, ilk ihalede aynı sahada başka lisans başvuru olması durumunda ilave kapasite alınamaz maddesi ve tesis tamamlanmadan ilave kapasite başvurusu yapılamaz maddeleri geçersiz kalmıştır. Konu hakkında düzenlemelerin yönetmelikler ile EPDK tarafından yapılacağı söylenmiştir. EPDK yol haritasını en kısa sürede çıkartması yatırımcının önünü görmesinde ciddi ihtiyaçtır.

Yine kanunda geçen ilave “*kapasite başvuruları YEKDEM’den yararlanamaz, fakat katkı payı anlaşmaları ilave kapasite için de geçerlidir*” maddesi yüksek katkı paylı projelerin yatırım yapmasının önüne geçmektedir. İlave kapasitelerden katkı payı alınmaması projelerin hayata geçişini ciddi oranda kısaltacaktır.

İlave kapasitelerin YEKDEM’den yararlanmamasına rağmen, yerli üretim ekipmanların kullanımını arttırmak amacı ile ilave kapasite projelerinin satış fiyatlarına ek yerlilik katkısı sağlanması önemlidir.

Saygılarımızla,

TÜREB Yönetim Kurulu adına

Hakan YILDIRIM

Başkan